

B1 ARCHITEKCI
ul. Uphagena 20/1
80-237 Gdańsk
www.b1architekci.com
pracownia@b1architekci.com

TEMAT:	PROJEKT PRZEBUDOWY POMIESZCZEŃ W BUDYNKU KOMENDY MIEJSKIEJ POLICJI W GDAŃSKU
ADRES:	GDAŃSK, UL. NOWE OGRODY 27
INWESTOR:	KOMENDA WOJEWÓDZKA POLICJI W GDAŃSKU, 80-819 GDAŃSK, OKOPOWA 15

BRANŻA:	PROJEKTANT:	NR UPRAWNIENI:	DATA:	PODPIS:
ELEKTRYCZNA	mgr inż. Marcin Kacprzak	upr. bud. nr POM/0207/POOE/10	grudzień 2012	
ELEKTRYCZNA	mgr inż. Hubert Staśkiewicz	upr. bud. nr POM/0018/POOE/10	grudzień 2012	

DATA:	GRUDZIEŃ 2012	NR EGZ.	6
-------	---------------	---------	---

Spis treści

1.	Wstęp.....	3
2.	Demontaże	4
3.	Opis techniczny	4
4.	Obliczenia techniczne.....	10
5.	Spis rysunków.....	11
6.	Informacja BIOZ	12
7.	Uprawnienia projektowe projektanta i sprawdzającego Zaświadczenie projektanta oraz sprawdzającego z Izby Inżynierów Budownictwa	16
	OŚWIADCZENIE	17

1. Wstęp

Przedmiotem opracowania jest projekt budowlany instalacji elektrycznych wewnętrznych dla przebudowywanych pomieszczeń w budynku Komendy Miejskiej Policji w Gdańsku zlokalizowanego przy ulicy Nowe Ogrody 27 w Gdańsku.

1.1. Podstawa opracowania

Projekt wykonano na podstawie:

- ▲ umowy z Inwestorem,
- ▲ wizji lokalnej w terenie,
- ▲ wytycznych Inwestora,
- ▲ projektu architektonicznego,
- ▲ obowiązujących przepisów i norm,
- ▲ przepisów BhiP,

1.2. Zakres opracowania

Zakres niniejszego opracowania obejmuje:

- rozdzielnicę elektryczną i linię WLZ,
- instalację ochrony od przepięć,
- instalację gniazd wtykowych i siły,
- instalację oświetlenia elektrycznego,
- instalację okablowania sieci komputerowej,
- instalację telefoniczną,
- instalację oświetlenia ewakuacyjnego.

2. Demontaże

W przebudowywanych pomieszczeniach budynku Komendy Miejskiej Policji w Gdańsku znajdują się istniejące instalacje elektryczne. Oprawy oświetleniowe, gniazda oraz tablicę rozdzielczą należy zdemontować. Istniejącą linię kablową typu YKY 5x10mm² zasilającą istniejącą tablicę rozdzielczą należy unieczynnić. Zdemonstrowane materiały zdać inwestorowi.

3. Opis techniczny

3.1. Wstęp

Przebudowywane pomieszczenia zlokalizowane są w budynku Komendy Miejskiej Policji w Gdańsku przy ulicy Nowe Ogrody 27. Wszystkie roboty wykonać zgodnie obowiązującymi przepisami i normami oraz zasadami BHP. Wykonać należy wszystkie instalacje opisane w projekcie, narysowane w części rysunkowej oraz inne niezbędne do funkcjonowania budynku wynikające z projektów związanych (technologia, wentylacja, ogrzewanie, opracowania branży IT).

3.2. Przyłącze elektroenergetyczne

Zasilanie przebudowanych pomieszczeń odbywać się będzie z istniejącej rozdzielnicy głównej budynku RGnn. Obecnie z rozdzielnicy głównej ułożony jest kabel typu YKY 5x10mm², który należy unieczynnić. W miejsce unieczynnianej linii kablowej należy wpiąć istniejący już kabel typu YKY 5x35mm². Proj. Linie WLZ należy zabezpieczyć wkładką topikową D02/gG 50A. W tym celu należy w wolnym miejscu rozdzielnicy głównej budynku na szynie TH35 zamontować rozłącznik bezpiecznikowy typu R303.

3.3. Linia WLZ

W miejscu projektowanej rozdzielnicy zasilającej przebudowywane pomieszczenia należy wpiąć istniejący kabel typu YKY 5x35mm² po przedłużeniu. Istniejący kabel znajduje się w istniejącej rozdzielnicy oddziałowej. Kabel przedłużyć o 14m.

3.4. Układ zasilania

Dla przebudowywanych pomieszczeń Komendy Miejskiej Policji w Gdańsku zaprojektowano rozdzielnicę RPnn w korytarzu budynku. Rozdzielnica zostanie zasilona linią kablową (WLZ) typu YKY 5x35mm² z istniejącej rozdzielnicy głównej budynku. Pomiar energii elektrycznej realizowany jest dla całego budynku Komendy Miejskiej i nie należy do niniejszego opracowania.

Moc potrzebna do zasilania przebudowywanych pomieszczeń zagwarantowana jest w rozdzielnicy głównej budynku. Zatem nie zachodzi konieczność zwiększania mocy przyłączeniowej.

3.4.1. Wyłącznik główny prądu

Wyłącznik główny prądu zlokalizowany jest w rozdzielnicy głównej budynku RGnn. Zadziałanie głównego wyłącznika prądu spowoduje wyłączenie zasilania w całym budynku wraz z częścią przebudowywanych pomieszczeń.

3.4.2. Rozdzielnica

Rozdzielnicę RPnn zaprojektowano w korytarzu. W rozdzielnicy przewidziano układ klasy C ochrony przeciwprzepięciowej, aparaturę do zabezpieczenia obwodów odbiorczych od zwarć i przeciążeń, aparaturę łączeniową, układ sterowania oświetleniem nad drzwiami wejściowymi. W rozdzielnicy wydzielić sekcję zasilania technologii oraz wentylacji mechanicznej. Dobór zabezpieczeń na podstawie kart DTR urządzeń technologicznych oraz wentylacyjnych. Pozostawić min. 30% wolnego miejsca na aparaty. Na drzwiach rozdzielnicy umieścić od wewnątrz schemat jednokreskowy dla identyfikacji obwodów odbiorczych z rodzajami i wartościami wbudowanych zabezpieczeń. Na drzwiach od zewnętrznej strony umieścić trwały opis: ROZDZIELNICA RPnn.

3.5. Układanie kabli i przewodów instalacji elektrycznych

Stosować kable i przewody miedziane z żyłą PE i o izolacji na napięcie 750V. Przewody układać w pomieszczeniach podtynkowo. W pomieszczeniach technicznych dopuszcza się układanie przewodów n/t w rurkach instalacyjnych. Oddzielić przewody instalacji elektrycznych od teletechnicznych. Zachować odległość min 20cm przewodów elektrycznych od przewodów teletechnicznych. Skrzyżowania wykonać pod kątem prostym.

3.6. Instalacja oświetlenia elektrycznego

Oświetlenie elektryczne zaprojektowano jako świetlówkowe. W przypadku świetlówek liniowych stosować wyłącznie świetlówki trójpałmowe (temp. Barwowa 3000K). Do oświetlenia komunikacji oraz pomieszczeń socjalnych i szatni stosować z kloszem mlecznym. W pomieszczeniach biurowych zaprojektowano oprawy z rastrem błyszczącym, parabolicznym wyposażone w źródła światła typu T8. Oprawy wyposażać w elektroniczne układy zapłonowe. Oprawy załączane lokalnie łącznikami jednobiegunowymi oraz poprzez czujniki ruchu. W sanitariatach stosować oprawy szczelne o IP min 44. Dobór i ilość opraw oświetleniowych oparto na obliczeniach wykonanych z użyciem programów

wspomagających projektowanie oświetlenia, natomiast wartość średnią natężenia oświetlenia jak i pozostałe jego parametry należy pomierzyć po montażu opraw i potwierdzić stosownym protokołem. Łączniki montować na wysokości 1,2 m. Szczegóły na załączonych rysunkach.

Nad drzwiami wejściowymi zaprojektowano oprawę z kloszem szklanym /plafonierę/ wyposażoną w świetlówkę. Załączanie oświetlenia zewnętrznego ręcznie z poziomu rozdzielnicy RPnn lub automatycznie poprzez automat zmierzchowy lub zegar astronomiczny /wybór należy do Inwestora/. Czujkę automatu zmierzchowego zainstalować na północnej ścianie budynku

3.7. Instalacja gniazd wtykowych i siły

Zaprojektowano instalację gniazd wtyczkowych oraz zasilania odbiorów technologicznych budynku. Zaprojektowano obwody gniazdowe 1x230V ogólnego przeznaczenia, obwody gniazdowe dedykowane DATA dla zasilania zestawów komputerowych oraz wypust 3-fazowy dla zasilania centrali wentylacyjnej. Obwody DATA zasilić z rozdzielnicy dedykowanej „PROCOM”. W pomieszczeniach sanitarnych stosować osprzęt szczelny min. IP 44. Gniazda montować w odległości min. 0,6m od krawędzi umywalek, zlewozmywaków itp. Wyjątek stanowią pomieszczenia aneksu kuchennego, w których wysokość montażu gniazd uzgodnić z Inwestorem. Zaleca się montaż gniazd na wysokości 10cm powyżej blatu roboczego. Stosować przewody miedziane o izolacji 450V/750V 3, 4 i 5-cio żyłowe z żyłą ochronną PE. Przewody układać pod tynkiem.

Dodatkowo w pomieszczeniu magazynu zaprojektowano gniazda ładowania paralizatorów. Na jednym obwodzie przewidziano po dwa gniazda zasilające.

3.8. Instalacja zasilania wentylacji mechanicznej

Wykonać okablowanie dla urządzeń wentylacyjnych. Zasilić centralę wentylacyjną kablem YKY 5x4mm² z rozdzielnicy RPnn. Dobrane zabezpieczenia oraz typy przewodów/kabli sprawdzić z instrukcją DTR poszczególnych urządzeń oraz wytycznych opracowań branżowych. Szczegóły na załączonym rysunku.

3.9. Instalacja połączeń wyrównawczych

Wykonać miejscowe połączenia wyrównawcze zgodnie z obowiązującymi przepisami. Do głównej szyny wyrównania potencjałów przyłączyć należy instalację wodociągową, gazową (za wstawką izolacyjną), kanalizacyjną (wykonaną z mat. przewodzącego), metalowe elementy centralnego ogrzewania. Miejscowe połączenia wyrównawcze wykonać przewodem DYżo 6. Główne połączenia wyrównawcze wykonać linką miedzianą Lyżo16. Przewód połączyć do szyny PE

projektowanej tablicy rozdzielczej.

3.10. Instalacja okablowania sieci komputerowej

Zaprojektowano instalację sieci komputerowej. Instalacja służy do obsługi sieci komputerowej oraz instalacji telefonicznej. Przewody doprowadzić od każdego gniazda do istniejącego budynkowego punktu dystrybucyjnego. Klasa okablowania: E (250MHz). Okablowanie poziome: kat. 6 (250MHz) pozostałe komponenty: kat. 6. Terminal abonencki: Gniazdo 2xRJ45, kat. 6. UWAGA: Przewody układać pod tynkiem w rurach karbowanych. Dopuszcza się układanie dwóch przewodów w jednej rurze.

Zachować odległość przewodów LAN od przewodów elektrycznych min. 10cm /zwłaszcza silnoprądowych/. Skrzyżowania wykonać pod kątem prostym. Przestrzegać promieni gięcia.

3.11. Instalacja telefoniczna

W przebudowywanych pomieszczeniach jako gniazda telefoniczne posłużą gniazda RJ45. Do gniazda od punktu dystrybucyjnego zostanie doprowadzony przewód UTP kat. 6. Przewody układać podtynkowo w rurce PVC. Przewód wprowadzić do panelu telefonicznego punktu dystrybucyjnego.

3.12. Ochrona przy dotyku bezpośrednim

Ochrona przy dotyku bezpośrednim realizowana przez producenta urządzeń i materiałów dostarczanych na budowę. Stosować materiały posiadające aktualne certyfikaty oraz deklaracje zgodności. Certyfikaty i deklaracje zgodności winny być kontrolowane przy dostarczeniu materiałów na plac budowy.

3.13. Ochrona przeciwporażeniowa przy uszkodzeniu

Układ sieci: TN-S.

Jako ochronę przeciwporażeniową przy uszkodzeniu zastosowano samoczynne wyłączenie zasilania oraz urządzenia w II klasie ochronności. Jako ochronę uzupełniającą zastosowano wyłączniki różnicowoprądowe.

3.14. Ochrona przeciwprzepięciowa

Projektuje się zastosowanie ochrony przepięciowej dla urządzeń o wytrzymałości udarowej kategorii I i II – wg PN-HD 60364-4-443 (2006). W tym celu w rozdzielnicach zastosowano ograniczniki przepięć kl. C. Dodatkowo w gniazdach dedykowanych DATA stosować ograniczniki przepięć kl. D.

3.15. Urządzenia przeciwpożarowe

W przebudowywanych pomieszczeniach Budynku Komendy Miejskiej w Gdańsku z uwagi na brak oświetlenia naturalnego zaprojektowano awaryjne oświetlenie drogi ewakuacyjnej.

3.15.1. Oświetlenie awaryjne drogi ewakuacyjnej

Zaprojektowano oświetlenie drogi ewakuacyjnej dla której zapewniono wymagane normą natężenie oświetlenia na poziomie min. 1x przy równomierności E_{max}/E_{min} jak 40:1. Zastosowano oprawy oświetlenia awaryjnego typu Lovato N typu LED prod. Awex z baterijnym modułem zasilania awaryjnego o podtrzymaniu jednogodzinnym zapewniające 25% znamionowego strumienia świetlnego. Zastosowano oprawy z autonomicznym źródłem zasilania. Zaprojektowane oprawy spełniają wymagania normy PN-EN 60598-2-22 oraz posiadają certyfikat CNBOP. Oprawy oświetlenia awaryjnego oznaczyć zgodnie z przepisami. Dodatkowo zaprojektowano oprawę awaryjną nad wyjściem ewakuacyjnym z budynku /od strony zewnętrznej/. Stosować oprawy wyposażone w moduły awaryjne z grzałką i termostatem lub moduły awaryjne montować wewnątrz budynku.

Kierunki ewakuacji wskazywać będą piktogramy. Rozmieszczenie znaków ewakuacyjnych skorygować, tak by były zgodne z opracowaniem ochrony przeciwpożarowej budynku.

W przypadku pojawienia się punktów pierwszej pomocy lub urządzeń przeciwpożarowych i przycisków alarmowych należy zapewnić oświetlenie awaryjne tych urządzeń, tak aby natężenie oświetlenia na podłodze w ich pobliżu /w obrębie 2m mierzone w poziomie/ wynosiło co najmniej 5 lx na poziomie posadzki.

3.16. Informacje dodatkowe

Całość robót wykonać zgodnie z projektem, obowiązującymi przepisami, normami i „Warunkami technicznymi wykonania i odbioru robót budowlano-montażowych” oraz dokonać sprawdzenia odbiorczego. Roboty rozpocząć zgodnie z wydanym przez Starostwo Powiatowe pozwoleniem na budowę. Wszystkie prace objęte projektem wykonywać pod nadzorem osoby uprawnionej. Przeprowadzić szkolenia z obsługi wybudowanych systemów. Po zakończeniu prac całość zgłosić do odbioru końcowego. Do odbioru końcowego dołączyć komplet dokumentów powykonawczych.

3.17. Odbiór końcowy – wymagana dokumentacja

Poniżej podano wykaz dokumentów koniecznych do dokonania odbioru technicznego instalacji elektrycznych i teletechnicznych:

- ⤴ projekt budowlany,
- ⤴ dokumentacja powykonawcza (projekt budowlany z naniesionymi zmianami powstałymi w trakcie wykonawstwa),
- ⤴ oświadczenie kierownika budowy o zakończeniu prac,
- ⤴ oświadczenie wykonawcy(ów) o zakończeniu prac,
- ⤴ dziennik budowy,
- ⤴ protokół sprawdzenia oporności izolacji przewodów elektrycznych,
- ⤴ protokół ze sprawdzenia działania środków zapewniających ochronę przeciwporażeniową,
- ⤴ protokół z badania instalacji i urządzeń oświetlenia elektrycznego,
- ⤴ protokół z badania instalacji i urządzeń oświetlenia ewakuacyjnego,
- ⤴ protokół z badań okablowania sieci komputerowej,
- ⤴ protokoły z przeprowadzonych szkoleń,
- ⤴ protokół z badania instalacji i urządzeń technologicznych,
- ⤴ świadectwa zgodności, certyfikaty i atesty dla materiałów wbudowanych.

Dokumentacja powinna być przedłożona Komisji najpóźniej w dniu odbioru na obiekcie.

4. **Obliczenia techniczne**

Wykonano obliczenia spadków napięć – bez uwag. Nie przekroczono wartości dopuszczalnych.

Wykonano obliczenia dla zapewnienia ochrony przeciwporażeniowej. Bez uwag. Ochrona przeciwporażeniowa jest zachowna.

5. Spis rysunków

E01 – Rzut przyziemia – instalacja oświetlenia elektrycznego

E02 – Rzut przyziemia – instalacja gniazd wtykowych i siły

R01 – Schemat ideowy rozdzielnic RPnn

6. Informacja BIOZ

Informacja dotycząca bezpieczeństwa i ochrony zdrowia

Nazwa obiektu budowlanego: **PROJEKT BUDOWLANY**

**PROJEKT PRZEBUDOWY POMIESZCZEŃ W BUDYNKU
KOMENDY MIEJSKIEJ POLICJI W GDAŃSKU**

Adres obiektu budowlanego: **GDAŃSK, UL. NOWE OGRODY 27**

Inwestor: **KOMENDA WOJEWÓDZKA POLICJI W GDAŃSKU,
80-819 GDAŃSK, OKOPOWA 15**

Projektant: **MARCIN KACPRZAK
UL. CZESŁAWA MIŁOSZA 12A/2
83-000 PRUSZCZ GDAŃSKI**

6.1. Zakres robót oraz kolejność realizacji

- ✧ demontaż istniejących instalacji elektrycznych,
- ✧ wykonanie rozdzielnic elektrycznej i linii wlv,
- ✧ wykonanie instalacji ochrony przeciwprzepięciowej,
- ✧ wykonanie instalacji oświetlenia elektrycznego,
- ✧ wykonanie instalacji gniazd wtykowych i siły,
- ✧ wykonanie instalacji telefonicznej,
- ✧ wykonanie instalacji okablowania sieci komputerowej,
- ✧ wykonanie oświetlenia drogi ewakuacyjnej,
- ✧ wykonanie prac kontrolno – pomiarowych.

6.2. Elementy zagospodarowania działki lub terenu, które mogą stwarzać zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia ludzi

- ✧ Istniejące czynne instalacje elektryczne.

6.3. Przewidywane zagrożenia występujące podczas realizacji zadania

- ✧ porażenie prądem elektrycznym podczas wykonywania prac instalacyjnych oraz prac kontrolno – pomiarowych,
- ✧ upadek z wysokości powyżej 3m podczas montażu instalacji elektrycznych.

6.4. Sposób instruktazu pracowników przed przystąpieniem do realizacji zadania

Należy zapoznać pracowników z zagrożeniami występującymi na określonym stanowisku pracy, sposobami ochrony przed zagrożeniami oraz metodami bezpiecznego wykonywania pracy na tym stanowisku. Pracownicy zatrudnieni na stanowiskach operatorów żurawi, maszyn budowlanych i innych maszyn o napędzie silnikowym powinni posiadać wymagane kwalifikacyjne. Robotnicy wykonujący prace elektryczne powinni mieć aktualne świadectwa kwalifikacyjne zgodnie z literą Prawa Energetycznego.

6.5. Wskazanie środków zapobiegawczych

1. oznakowanie i zabezpieczenie stref niebezpiecznych,
  2. posiadanie gaśnic podręcznych znajdujących się w dobrze oznakowanym i dostępnym miejscu na budowie,
  3. posiadanie przez robotników podstawowego, atestowanego sprzętu bhp jak kaski, ubiór ochronny, rękawice, itp.;
- stosowanie materiałów budowlanych oraz wykorzystywanie sprzętu dopuszczonego do stosowania oraz posiadającego odpowiednie atesty,
  - ograniczenie wstępu na plac budowy jedynie do osób do tego przygotowanych (odpowiednie szkolenia, sprawność fizyczna, stan zdrowia, wyposażenie i ubiór, itd.;) oraz do osób, których przebywanie jest konieczne dla procesu budowy,
  - nie pozostawianie na wysokości niezabezpieczonych przed spadnięciem narzędzi, elementów konstrukcji, w tym śrub,
  - zapoznanie pracowników z „Instrukcją wykonywania prac pod napięciem w liniach kablowych i napowietrznych”,
  - teren robót należy wygrodzić folią koloru biało-czerwonego, zawieszoną na wysokości min. 0,6-0,8 m nad poziomem terenu,
  - robót nie wykonywać po zapadnięciu zmroku lub złej widoczności,
  - pomiary elektryczne powinny być wykonywane przez dwie osoby posiadające odpowiednie zaświadczenia kwalifikacyjne,
  - po zakończeniu robót doprowadzić teren do należytego stanu do stanu pierwotnego.

6.6. Obowiązki kierownika budowy (wykonawcy)

Zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994r. Prawo Budowlane (Dz. U. z 2010r. nr 243, poz. 1623 z późniejszymi zmianami) kierownik budowy (wykonawca) jest zobowiązany sporządzić lub zapewnić sporządzenie przed rozpoczęciem budowy, plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, w którym należy uwzględnić powyższe zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia ludzi oraz inne roboty stwarzające niebezpieczeństwo zawarte w art. 21a ust. 2 pkt 1-10 ustawy Prawo Budowlane zauważone podczas przystępowania do prac.

Osoba kierująca pracownikami jest obowiązana:

- ♣ organizować stanowiska pracy zgodnie z przepisami i zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy,

- ✧ dbać o sprawność środków ochrony indywidualnej oraz ich stosowanie zgodnie z przeznaczeniem,
- ✧ organizować, przygotowywać i prowadzić prace, uwzględniając zabezpieczenie pracowników przed wypadkami przy pracy, chorobami zawodowymi i innymi chorobami związanymi z warunkami środowiska pracy.

Na podstawie w/w informacji, kierownik budowy jest zobowiązany sporządzić lub dostarczyć, przed rozpoczęciem prac, plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia zwany „Planem Bioz”

7. **Upewnienia projektowe projektanta i sprawdzającego**

Zaświadczenie projektanta oraz sprawdzającego z Izby Inżynierów Budownictwa

OŚWIADCZENIE

Oświadczamy, że niniejszy kompletny projekt budowlany dotyczący inwestycji:

**PROJEKT BUDOWLANY
PROJEKT PRZEBUDOWY POMIESZCZEŃ W BUDYNKU KOMENDY MIEJSKIEJ
POLICJI W GDAŃSKU**

**GDAŃSK, UL. NOWE OGRODY 27
KOMENDA WOJEWÓDZKA POLICJI W GDAŃSKU,
80-819 GDAŃSK, OKOPOWA 15**

- opracowany został zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz zasadami wiedzy technicznej, zgodnie z Art. 20 pkt. 4 ustawy z dnia 7 lipca 1994 Prawo Budowlane z późniejszymi zmianami (Dz. U. z 2010r. Nr 243 poz.1623);
- Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego;
- opracowany został zgodnie z wymogami dotyczącymi formy projektu budowlanego sieci elektroenergetycznej, opracowywanego na zlecenie Inwestora.

Pruszcz Gdański, grudzień 2012r.

mgr inż. Marcin Kacprzak

.....
(projektant)

mgr inż. Hubert Staśkiewicz

.....
(sprawdzający)